

EL MÓN EL 2025: DE LA FI DE  
LA POSTGUERRA FREDA  
A LA BRUTALITZACIÓ DE  
L'ORDRE INTERNACIONAL

**JOSEP BORRELL**

President del CIDOB

**POL MORILLAS**

Director del CIDOB

Fa vuitanta anys, el 1945, el món va sortir de la catàstrofe més gran de la seva història amb una promesa: mai més. La Carta de les Nacions Unides, la Declaració Universal de 1948 i l'entramat d'institucions de Bretton Woods van donar forma a un ordre multilateral i a un «ordre liberal internacional», la legitimitat dels quals descansava en regles, institucions i una distribució de poder que, tot i que desigual, permetia preveure el comportament dels estats. Aquella arquitectura va néixer amb un Occident, liderat pels Estats Units, enfortit moralment, econòmicament i tecnològicament per la seva victòria i per la seva capacitat de reconstrucció, amb un model de democràcia liberal, compensada pel model social –sobretot a Europa–, que contrastava amb les dictadures del bloc comunista encapçalades per la Unió Soviètica. La caiguda del Mur de Berlín el 1989 va difondre l'àmbit espacial de l'ordre nascut després de la Segona Guerra Mundial, va reforçar les institucions multilaterals i la cooperació entre grans potències, i va impulsar la integració europea –amb l'entrada en vigor del Tractat de Maastricht de 1993– i la incorporació dels antics estats comunistes a la UE.

Res d'això no ha desaparegut del tot, però tampoc es manté intacte. L'Occident de 1945 ja no existeix com a tal: el seu pes demogràfic i econòmic s'ha reduït considerablement, la seva supremacia tecnològica està en disputa i la seva cohesió interna es ressent per xocs culturals i econòmics que travessen les nostres societats, amb la ultradreta governant de Roma a Washington i sotjant França i Alemanya. El multilateralisme és encara necessari, però ha perdut centralitat: proliferen fòrums, clubs i coalicions *ad hoc* que competeixen amb les institucions universals.

Entre 1989 i 1991 vam pensar que inauguràvem una «postguerra freda» d'expansió de la democràcia liberal, obertura de mercats i seguretat ampliada. Europa es va am-

pliar i es va integrar, i la interdependència es va presentar com una vacuna contra la guerra. Aquella etapa també s'ha acabat, tot i que no de la nit al dia; es va començar a erosionar amb la retirada de George W. Bush del Tractat sobre Míssils Antibalístics, i amb la guerra de l'Iraq, i va culminar simbòlicament amb la segona invasió russa d'Ucraïna, que retorna la guerra d'alta intensitat al continent europeu i ens recorda que la geopolítica –la del territori, l'energia i les armes– havia estat sempre allà, esperant que abaixéssim la guàrdia.

Al mateix temps, a l'altra banda de l'Atlàntic, s'imposa una lectura de l'interès nacional que qüestiona l'essència mateixa del vincle transatlàntic tal com el vam conèixer des del 1945, però també el paper dels Estats Units de suport i garant de l'ordre del 1945 al 1989. Trump representa –i accelera– un triple xoc en la relació entre Europa i els Estats Units: econòmic (proteccionismes, polítiques de subsidis i rivalitat industrial), cultural (desconfiança cap al multilateralisme, el cosmopolitisme, l'europeisme, els valors de la democràcia liberal) i geopolític (prioritat a l'Indo-Pacífic i la contenció de la Xina, fatiga d'aliances, condicionalitat en seguretat, proximitat a Putin). No és un parèntesi: és una tendència amb la qual Europa ha d'aprendre a viure.

Mentrestant, es consoliden noves constel·lacions de poder. Al voltant de l'Organització de Cooperació de Shanghai, o altres aliances de caràcter informal, es dibuixa una aliança de conveniència que apropa la Xina, Rússia i l'Iran i amplis segments de l'anomenat Sud Global, amb l'Índia, que juga un joc propi, autònom i no alineat. Corea del Nord, des de fora dels esquemes institucionals, aprofundeix el seu paper disruptiu com a proveïdor de capacitats militars. No existeix un bloc monolític antioccidental, però sí una convergència tàctica per debilitar el lideratge normatiu d'Occident

i reescriure les regles en àmbits clau: sancions, tecnologies crítiques, rutes energètiques, seguretat marítima i ciberespai.

Aquest és, doncs, el món de 2025: més multipolar i menys multilateral. Es proclamen principis que no es respecten o s'apliquen de forma selectiva i en què l'ús de la força per resoldre conflictes es normalitza sense que la comunitat internacional, fins ara, pugui posar fre a situacions com la de Gaza, que constitueix la negació més clara del «mai més» proclamat després de la Segona Guerra Mundial. Un món en què la «interdependència» ja no garanteix la pau, sinó que aquesta pot convertir-se en arma; en què el «*de-risking*» (la minimització del risc) substitueix el «*decoupling*» (el desacoblament) com a consigna prudent, i en què les cadenes de subministrament i els estàndards tecnològics valen tant, o més, que els tractats. Un món on Gaza, Ucraïna, el mar Roig o el Sahel no són peces aïllades, sinó teatres connectats per les mateixes lògiques de poder, desinformació i diplomàcia coercitiva.

Davant d'aquest escenari, què ha de fer Europa? No es pot resignar al paper de simple objecte de la història. Europa ha de liderar el món lliure. Això significa, abans de tot, no acceptar el fals dilema entre la servitud a Putin i la subordinació a l'agenda oscil·lant de Washington. «Ni Putin ni Trump» com a brúixola moral i estratègica: ni la llei del més fort ni el replegament entotsolat; ens cal dret internacional, seguretat col·lectiva i capacitat d'autodeterminació.

Liderar no és declamar: és dotar-se de capacitats. Europa necessita avançar en la unió política per superar el bloqueig de la unanimitat en política exterior; fer del vot per majoria qualificada la norma per actuar amb rapidesa; que s'assignin recursos comuns per produir i adquirir capacitats militars; que es protegeixi les seves infraestructures crítiques i el seu perímetre digital; que es parli amb una sola veu en els fòrums globals.

Això exigeix una defensa europea comuna, creïble i operativa, capaç d'actuar sense dependre de si els Estats Units i l'OTAN volen o poden participar-hi. Ha d'ancorar-se en una base industrial i tecnològica reforçada –munició, defensa aèria, ciberespai– i en mecanismes de finançament comuns. No per duplicar, sinó per garantir que Europa pugui defensar-se i projectar estabilitat en els seus veïns i més enllà. No es tracta de militaritzar la Unió, però no es pot parlar el llenguatge del poder sense tenir capacitats militars comunes.

Al mateix temps, necessitem coherència interna: reforçar la unitat energètica per no tornar a ser ostatges del gas forà; blindar un mercat únic que impulsi tecnologies netes i segures; protegir el nostre espai informatiu de la manipulació estrangera; i reconstruir el contracte social europeu per tal que les nostres inversions en defensa no erosionin la cohesió interna. Sense legitimitat democràtica la UE no és sostenible com a projecte polític.

A Ucraïna, cal donar suport a Kíiv militarment, econòmicament i políticament, perquè una pau dictada per la força no seria pau, seria el preludi de noves agressions. Al Pròxim Orient, la seguretat d'Israel i la creació d'un Estat palestí viable són condicions d'una mateixa equació; l'alternativa és la perpetuació de la violència i l'extensió del conflicte. Al Mediterrani i el Sahel, hem de passar del curt termini reactiu a estratègies d'estabilització amb socis locals, combinant seguretat, inversió i governança.

Liderar també significa teixir aliances més enllà dels reflexos atlantistes. Europa ha de dirigir-se al Sud Global sense paternalisme, escoltant les seves prioritats –desenvolupament, deute, energia assequible, transferència tecnològica, mobilitat– i oferint associacions entre iguals. Amèrica Llatina –i el Mercosur en particular–, la Mediterrània i el món àrab en el 30è

aniversari del Procés de Barcelona, la Unió Africana, l'Índia i l'ASEAN són socis estratègics amb qui construir convergències en regulació digital, transició energètica, resiliència alimentària, seguretat marítima, reforma de la governança financera internacional i mediació en conflictes. Europa s'ha de presentar no com a «predicadora», sinó com a proveïdora fiable de béns públics globals.

Aquest *Anuari Internacional CIDOB 2026* es publica en un punt d'inflexió. Tanquem un llarg cicle que va començar el 1945, es va aprofundir el 1989 i avui deixa pas a una competència sistèmica oberta en tots els fronts –territori, tecnologies, normes i narratives–. No és una fatalitat, és una interpel·lació. Europa pot limitar-se a gestionar la seva vulnerabilitat, o pot convertir el seu projecte polític en una proposta universal: llibertat, dignitat, igualtat entre estats i entre persones, prosperitat compartida i respecte a la llei.

Per això, hem de passar del desig a la decisió. Menys discursos complaents i més capacitat d'actuar: unió política federal, defensa comuna, aliances sinceres amb el Sud Global, independència estratègica oberta i, sobretot, unitat. No hi haurà una segona oportunitat. Altrament, altres decidiran per nosaltres.

Que aquesta 35a edició de l'*Anuari*, publicada en castellà i català, ajudi a veure amb claredat, decidir amb coratge i actuar amb constància. Aquest és el sentit últim de la nostra tasca intel·lectual i política el 2025: comprendre el món per transformar-lo, en llibertat i amb responsabilitat.